

ВІДГУК

рецензента – доцента кафедри публічного управління та адміністрування Національної академії внутрішніх справ кандидата юридичних наук, доцента Шруб Інни Володимирівни на дисертацію Форостяна Олександра Сергійовича на тему «Адміністративно-правове регулювання діяльності Національної поліції України в умовах дії правового режиму воєнного стану» подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 – Право

Аналіз тексту дисертації, анотації та наукових публікацій, зарахованих за темою дисертації, дає підстави зробити висновок про актуальність теми, за якою виконано дисертацію, належний ступінь обґрунтованості й достовірності наукових положень, висновків та рекомендацій, сформульованих у дисертації, їх вагоме значення для науки і практики, а також про вирішення в дисертації вагомих проблем у сфері адміністративно-правового регулювання діяльності НПУ в умовах дії правового режиму воєнного стану.

1. Обрана автором дисертації тема для дослідження є дійсно актуальною, оскільки в умовах ведення воєнних дій, українська правоохоронна система не здатна повною мірою забезпечити належний рівень безпеки, захисту прав, інтересів громадян і держави. У зв'язку з цим рівень загроз інтересам суспільства й держави суттєво підвищився, а отже, стан їх захищеності потребує вжиття невідкладних заходів. Права, свободи й законні інтереси громадян України є важливою складовою системи демократичних цінностей правової держави, на захисті чого стоїть Національна поліція України. Водночас у правовому полі досі залишаються невивченими адміністративно-правові засади організації та функціонування органів поліції щодо захисту прав, інтересів громадян і держави в умовах дії спеціальних правових режимів.

Саме на вирішення цього завдання і спрямоване дисертаційне дослідження Форостяна О.С., що підтверджує актуальність розробки питань, пов'язаних з визначенням мети, завдань, принципів, особливостей організації та функціонування органів Національної поліції України щодо захисту прав, інтересів громадян і держави в умовах воєнного стану, а також їх практичну значимість і науково-теоретичну цінність.

Про актуальність обраної теми дисертаційного дослідження Форостяна О.С. свідчить також його зв'язок з науковими програмами, планами, темами, грантами. Наукове дослідження спрямоване на виконання Плану дій з реалізації Національної стратегії у сфері прав людини на 2021–

2023 роки (розпорядження Кабінету Міністрів України від 23 червня 2021 року № 756-р); Національній стратегії у сфері прав людини (Указ Президента України від 24 березня 2021 року № 119/2021); Цілям сталого розвитку України на період до 2030 року (Указ Президента України від 30 вересня 2019 року № 722/2019); Стратегії розвитку Національної академії правових наук України на 2021–2025 роки, затвердженій постановою загальних зборів НАПрН України від 26 березня 2021 року № 12-21; тематиці наукових досліджень і науково-технічних (експериментальних) розробок на 2020–2024 роки (наказ МВС України від 11 червня 2020 року № 454).

Таким чином, викладене вище свідчить, що обрана автором тема для дослідження і поставлена мета присвячені дійсно актуальній проблемі, вирішення якої допоможе обґрунтувати новітні теоретико-методологічні та праксеологічні аспекти адміністративно-правового регулювання діяльності Національної поліції України в умовах дії правового режиму воєнного стану.

2. Оцінка наукового рівня дисертації і наукових публікацій здобувача. Вивчення дисертації та наукових публікацій Форостяна О.С. засвідчують логічність структури дослідження, що надало можливість дисертанту визначити мету, об'єкт, предмет і завдання роботи та всебічно й повно проаналізувати задекларовану тему. Зокрема, основна мета, яку ставив перед собою дисертант, полягала в наданні комплексної характеристики адміністративно-правового регулювання діяльності НПУ в умовах дії правового режиму воєнного стану та формулювання основних напрямів його оптимізації на підставі аналізу чинного законодавства України, міжнародних нормативно-правових актів, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, нормативно-правових актів країн європейського простору, соціологічних досліджень різного рівня, іншої статистичної інформації, а також думок і позицій учених різних галузей права.

Визначена мета дослідження деталізована у завданнях, які, свою чергою, дозволили окреслити об'єкт та предмет дослідження. Зокрема, об'єктом дослідження визначено суспільні відносини у сфері діяльності Національної поліції України, а предметом – адміністративно-правове регулювання діяльності Національної поліції України в умовах дії правового режиму воєнного стану. Таке формулювання об'єкта та предмета дисертації не викликає зауважень і засвідчує фаховий підхід здобувача до окреслення меж дослідницької проблематики.

Таким чином, є підстави стверджувати, що постановка завдань, визначення мети, об'єкта та предмета дослідження є чіткими, зрозумілими й такими, що цілком відповідають загальним вимогам і дозволяють логічно

розкрити сутність актуальних проблем, вирішення яких покладено в основу дисертації. Завдання наукового пошуку виконано, мети роботи досягнуто.

У роботі використано сукупність загальнонаукових, міждисциплінарних і спеціально-наукових методів пізнання, які дали змогу висвітлити й вирішити низку теоретичних та практичних питань теми дослідження. Дисертантом проаналізовано значну кількість джерел (185 найменувань). При цьому слід відмітити, що в списку використаних джерел наведені наукові праці теоретичного змісту, дослідження практиків. Це свідчить про те, що в дисертації приділена увага як теоретичним, так і практичним аспектам досліджуваної теми. Автор дисертації уважно поставився до аналізу джерел теоретичного характеру – в дисертації представлено аналіз значної кількості таких джерел. Полемізуючи з науковцями-юристами на сторінках дисертації, автор обґрунтовує власні висновки, рекомендації, узагальнення. І тут дуже добре прослідковується вдалість вибору ним методів і прийомів наукового дослідження.

Грунтовний аналіз робіт інших науковців і правильно обрана методика наукового дослідження дали можливість автору вирішити наукову задачу, сформулювати пропозиції та рекомендації з удосконалення адміністративно-правового регулювання діяльності Національної поліції України НПУ в умовах дії правового режиму воєнного стану.

Викладене дає підстави стверджувати, що дисертація Форостяна О.С. виконана на високому науковому рівні.

3. Новизна представлених теоретичних та/або експериментальних результатів проведених здобувачем досліджень, повнота викладу в опублікованих працях. Дисертація Форостяна О.С. є одним з перших у вітчизняній юридичній науці комплексних досліджень, у якому визначено сутність адміністративно-правового регулювання діяльності НПУ в умовах дії правового режиму воєнного стану, уточнено його напрями, а також сформульовано науково обґрунтовані пропозиції та рекомендації щодо його вдосконалення. З позитивного боку слід відмітити той факт, що автором роботи запропоновано розв'язання проблеми в контексті адаптації норм вітчизняного законодавства до європейського з метою підвищення ефективності адміністративно-правового регулювання діяльності НПУ в умовах дії правового режиму воєнного стану. У дисертації з належним обґрунтуванням наведені наукові положення, висновки та рекомендації, що є дійсно концептуальними для теорії та практики адміністративного права. Зокрема, уперше: обґрунтовано, що мета адміністративно-правового регулювання діяльності НПУ в умовах дії правового режиму воєнного стану чітко відображає бажаний результат об'єктивного та продуктивного

впорядкування цих суспільно-правових відносин, з урахуванням усіх нормативно-правових та організаційно-управлінських факторів; доведено, що функціями адміністративно-правового регулювання діяльності НПУ під час дії правового режиму воєнного стану слід вважати структурні компоненти відповідного механізму, що визначають основні напрями забезпечення його діяльності відповідно до організаційно-розпорядчої практики;

Дисертантом було удосконалено: розуміння того, що фіксацію в міжнародних актах та інших нормативно-правових документах стандартів поліцейської діяльності в умовах дії правового режиму воєнного стану, зокрема в умовах збройного конфлікту з урахуванням особливостей діяльності поліції на деокупованих територіях, а також у межах роботи в прифронтових зонах, слід ураховувати під час забезпечення адміністративного управлінського впливу на діяльність НПУ безпосередньо в наших безпекових реаліях; наукові напрацювання, згідно з якими коло нормативно-правового регулювання адміністративно-правового статусу НПУ, зокрема в умовах дії правового режиму воєнного стану, має охоплювати також процеси професійної підготовки поліцейських; положення про тимчасовість окремих нормативно-правових конструкцій, які належать до кола законодавчого забезпечення правоохоронної діяльності, що суттєво негативно впливають на забезпечення правопорядку в суспільстві, оскільки, маючи зазначений тимчасовий характер, не створюють стійкої законодавчої конструкції, що фундаментально забезпечує діяльність одного зі стратегічних напрямів державної політики й унеможлиблює реалізацію чіткого кола відомчих інструментів забезпечення її реалізації.

Подальшого розвитку набули: положення про існування нагальної потреби в удосконаленні організаційного та структурно-функціонального аспектів діяльності НПУ крізь призму викликів воєнної агресії та активних євроінтеграційних прагнень, що співмірно впливають на внутрішньодержавну безпекову політику; розуміння вичерпності адміністративно-правового інструментарію, що застосовується поліцейськими в умовах тимчасового обмеження прав і свобод людини та громадянина під час дії правового режиму воєнного стану, забезпечує встановлення чіткої межі подальшої неможливості обмеження поліцейським певного виду права, оскільки це прямо передбачено структурним компонентом законодавства.

Загалом у дисертації запропоновано та належним чином обґрунтовано значну кількість нових теоретичних підходів, висновків та узагальнень, а також доведено необхідність внесення змін та доповнень до чинного

адміністративного законодавства, норми якого регулюють функціонування НПУ в умовах дії правового режиму воєнного стану.

4. Наукова обґрунтованість отриманих результатів, наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Обґрунтованість отриманих результатів дослідження, сформульованих положень і висновків дисертаційної роботи Форостяна О.С. не викликають суттєвих зауважень. Висновки в дисертації сформовано відповідно до отриманих результатів, вони мають вагому аргументацію, свідченням чого є використана методологія дослідження, яка ґрунтується на сукупності загальнонаукових та спеціально-юридичних методів пізнання (діалектичного, історико-правового, логічного, логіко-семантичного, порівняльно-правового, формально-юридичного, методів узагальнення, опитування, анкетування, статистичного та інших). Робота виглядає органічною і своєчасною, адже є прикладом результативного використання сучасної методології для найбільш успішного досягнення мети дисертаційного дослідження.

Розв'язання визначених у вступі завдань базується на результатах аналізу широкого кола джерел, які репрезентують вітчизняну і західну політичну науку. Зокрема, науково-теоретичне підґрунтя дисертації склали наукові праці фахівців, у тому числі зарубіжних, у галузі філософії, загальної теорії держави і права, адміністративного та цивільного права, економічної теорії, державного управління, менеджменту; узагальненням і систематизацією доктринальних напрацювань науки адміністративного права щодо формування цілісної концепції розвитку правоохоронної системи загалом та Національної поліції України як її важливої складової.

Емпіричну та нормативну базу дисертації становлять Конституція України, чинні нормативно-правові акти України, зокрема ті, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, наприклад, постанови Верховної Ради України, укази Президента України, рішення та постанови Кабінету Міністрів України, нормативні акти центральних органів виконавчої влади, нормативні й індивідуальні акти Національної поліції України, Офісу Генерального прокурора, органів судової влади України, що регламентують діяльність Національної поліції України; а емпіричну та інформаційну – політико-правова публіцистика, проєкти нормативних актів, довідкові видання, статистичні матеріали, результати соціологічних опитувань (національних і міжнародних).

Отже, є всі підстави стверджувати, що результати дисертаційного дослідження Форостяна О.С., які винесено на захист, виконано на високому методологічному рівні. Вони достатньо аргументовані, обґрунтовані, логічні

та переконливі, мають високий ступінь наукової новизни та практичне значення.

5. Теоретичне і практичне значення результатів дослідження.

Сформульовані та аргументовані в дисертації теоретичні положення, висновки, пропозиції та рекомендації мають як теоретичний, так і прикладний зміст, що підтверджується актами про впровадження результатів дисертаційного дослідження (подані у додатках до дисертації), які можуть бути використані в: науково-дослідній сфері (для розширення меж теоретичного осмислення питань забезпечення діяльності Національної поліції України); нормотворчій і правозастосовній діяльності (для створення теоретико-методологічної бази вдосконалення адміністративно-правового регулювання діяльності Національної поліції України в умовах дії правового режиму воєнного стану); у законодавчій діяльності (шляхом імплементації положень дисертаційного дослідження до вже чинних законів України та надання пропозицій до законопроектів у сфері адміністративно-правового регулювання діяльності НПУ в умовах дії правового режиму воєнного стану); у сфері практичної діяльності (для підвищення ефективності діяльності НПУ в умовах дії правового режиму воєнного стану); освітньому процесі (під час планування навчального процесу, можливого розроблення спеціальних курсів, написання підручників, навчальних посібників, практикумів, оглядів статистики, різноманітних енциклопедичних видань та інших друкованих навчальних публікацій з питань діяльності НПУ, зокрема в умовах дії правового режиму воєнного стану).

6. Оцінка змісту дисертації, її завершеності в цілому. Дисертація Форостяна О.С. викладена українською мовою та має чітку структуру, що відповідає вимогам МОН України. Структура дисертації дозволила всебічно і повно проаналізувати питання, які визначені як мета і завдання дослідження. Автор правильно визначив мету та завдання дослідження, обрав відповідну методику його проведення. При цьому сформульовані завдання достатньо відображені у змісті роботи та висвітлені у висновках.

Дисертація містить анотацію, список публікацій, зміст, вступ, три розділи, які містять сім підрозділів, висновки, список використаних джерел та додатки.

Анотація в стислій формі відображає основні тези дослідження, викладена українською та англійською мовами, доповнена переліком публікацій здобувача, у яких висвітлено основні результати дослідження.

У вступі обґрунтовано вибір теми дослідження, схарактеризовано ступінь наукової розробленості, зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами, визначено мету дослідження, окреслено поставлені

завдання наукового пошуку, сформульовано об'єкт і предмет дослідження, описано використані методи пізнання, емпіричну базу, аргументовано наукову новизну отриманих результатів, зазначено інформацію щодо апробації матеріалів дисертації.

Кожен з розділів та підрозділів роботи містить результати, що становлять науковий інтерес. Так, у першому розділі «Теоретико-методологічні засади дослідження адміністративно-правового регулювання діяльності Національної поліції України в умовах дії правового режиму воєнного стану» проаналізовано правову природу адміністративно-правового регулювання діяльності НПУ в умовах дії правового режиму воєнного стану; розкрито сутність і зміст адміністративно-правового статусу НПУ як суб'єкта забезпечення прав і свобод людини та громадянина в умовах дії правового режиму воєнного стану; визначено переваги та недоліки адміністративно-правового регулювання діяльності НПУ в умовах дії правового режиму воєнного стану.

Другий розділ роботи «Зміст адміністративно-правового регулювання діяльності Національної поліції України в умовах дії правового режиму воєнного стану» присвячено дослідженню мети, завдань і функцій адміністративно-правового регулювання діяльності НПУ в умовах дії правового режиму воєнного стану; характеристиці принципів та гарантій адміністративно-правового регулювання діяльності НПУ в умовах дії правового режиму воєнного стану.

У третьому розділі роботи «Напрями вдосконалення адміністративно-правового регулювання діяльності Національної поліції України в умовах дії правового режиму воєнного стану» проаналізовано зарубіжний досвід адміністративно-правового регулювання діяльності підрозділів поліції в умовах дії правового режиму воєнного стану та визначено найбільш перспективні напрями його імплементації до законодавства України; окреслено шляхи вдосконалення адміністративно-правового регулювання діяльності НПУ в умовах дії правового режиму воєнного стану.

Після кожного розділу й дисертації загалом сформульовано висновки, у яких вичерпно висвітлено зміст розглянутих питань. Висновки відповідають отриманим результатам, мають належну аргументацію та високий рівень достовірності. Зміст дисертації в цілому характеризується досить виваженим підходом до розроблення відповідних дефініцій, що дозволило автору аргументовано визначити власну позицію щодо багатьох дискусійних проблем у сфері адміністративно-правового регулювання діяльності Національної поліції України в умовах дії правового режиму воєнного стану.

Зазначене дає підстави стверджувати, що дисертація Форостяна О.С. відповідає встановленим вимогам і є завершеною науковою працею, результати якої виконують актуальне наукове завдання — обґрунтування нових теоретико-методологічних та організаційно-правових аспектів підвищення ефективності функціонування Національної поліції України в умовах дії правового режиму воєнного стану.

7. Повнота викладу в наукових публікаціях, зарахованих за темою дисертації, наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Основні положення, висновки та пропозиції, сформульовані за результатами дисертаційної роботи, висвітлені в десяти наукових публікаціях, серед яких: чотири статті у виданнях, включених МОН України до переліку наукових фахових видань з юридичних наук, одна стаття в іноземному науковому виданні, п'ять тез наукових доповідей, опублікованих за результатами участі в науково-практичних конференціях. Це дозволяє вважати, що наукові результати, висновки та рекомендації дисертації належно пройшли апробацію, а дисертантом в повній мірі було виконано відповідні вимоги, які висуваються МОН України.

8. Оформлення дисертаційної роботи Форостяна О.С. відповідає встановленим вимогам. Зміст анотації є ідентичним основним положенням дисертації. Дослідження має логічну структуру, збережено послідовність викладу матеріалу, не порушений зв'язок між структурними частинами, які розміщено у порядку градації, матеріали розділів супроводжуються ґрунтовними висновками. Дисертацію вигідно характеризує науковий стиль викладу державною мовою, який, у той же час, не перенавантажений занадто складними вербальними конструкціями.

Дисертація у цілому свідчить про вільну орієнтацію автора в науці адміністративного права та добру обізнаність у науковій літературі й законодавстві, що відповідає високому рівню наукової кваліфікації. Висновки і пропозиції дисертанта ґрунтуються на достатній науковій платформі, що дає підстави визнати дослідження самостійним і завершеним. Більшість висновків дисертанта науково обґрунтовані й оригінальні, сприяють перегляду усталених догм.

9. Рекомендації щодо подальшого використання результатів дисертації на практиці. Отримані результати дисертаційного дослідження Форостяна О.С. може бути рекомендовано для використання в освітньому процесі закладів вищої освіти юридичного профілю, у науково-дослідних розробках наукових установ, під час підготовки наукових публікацій та монографій, планування досліджень за цим напрямом.

10. Відсутність порушень академічної доброчесності.

Проаналізувавши зміст дисертації, можна констатувати, що автором дисертації дотримано вимоги академічної доброчесності повною мірою. Дисертація містить посилання на використані в її тексті джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень та відомостей. Надано повну інформацію про результати наукової діяльності й використані методики досліджень. У дисертації не виявлено ознак академічного плагіату, фабрикацій, фальсифікацій та інших порушень академічної доброчесності.

Констатуючи, дисертація є самостійним, завершеним, комплексним науковим дослідженням, в якому повною мірою розкрита його тема, досягнута мета, яка перед ним висувалась, та вирішені всі задачі, які ставив перед собою автор. Відповідно, відгук про дисертацію позитивний. Дисертація відповідає вимогам, які висуваються до такого роду наукових праць – і щодо змісту, і щодо оформлення.

11. Зауваження щодо оформлення та змісту дисертації, запитання до здобувача. Загалом позитивно оцінюючи дисертаційну роботу, необхідно звернути увагу на деякі дискусійні питання, які потребують, на нашу думку, додаткової аргументації або пояснень під час захисту:

1. Деякі зауваження викликають положення наукової новизни, зазначені у вступі до дисертації. Так, у розділі «вперше» автор зазначає, що ним *вперше* було обґрунтовано мету і функції адміністративно-правового регулювання діяльності Національної поліції України під час дії правового режиму воєнного стану. Однак, якщо уважно проаналізувати запропоновані дефініції означених понять, то можна помітити, що специфіка діяльності поліції саме «в умовах воєнного стану» належним чином в них не відображена. Відтак, в даному випадку більш доцільно вести мову про «удосконалення» таких понять, як мета та функції адміністративно-правового регулювання поліції.

2. На думку дисертанта, однією із основних причин, що негативно впливає на адміністративно-правове регулювання діяльності Національної поліції України, є «ситуативна неспроможність поліцейських здійснювати швидкі та своєчасні заходи у сфері протидії злочинності, забезпечення прав і свобод людини та громадянина в умовах дії правового режиму воєнного стану, в умовах екстремальних обставин і швидкоплинності соціально-правової обстановки на прифронтових та деокупованих територіях України, оскільки міра можливої їх поведінки чітко передбачена конкретними пунктами нормативно-правових актів, що, безперечно, не можуть наповнюватись так само динамічно, як відбуваються соціально-правові зміни» (с. 168). У якості доповнення такого висновку, під час прилюдного

захисту дисертації Олександрю Сергійовичу варто окремо зупинитись на обґрунтуванні власного бачення *найбільш перспективних напрямів усунення окресленої проблеми* з огляду на варіативність завдань, які покладаються на поліцейських в прифронтових районах (евакуація населення, гуманітарні завдання, несення служби на стаціонарних пунктах, стабілізаційні заходи тощо).

3. У підрозділі 3.1. дисертації автор детально аналізує зарубіжний досвід адміністративно-правового регулювання діяльності підрозділів поліції в умовах дії правового режиму воєнного стану, а також визначає напрями його імплементації до законодавства України. І хоча дослідження зарубіжних практик і моделей правового регулювання завжди високо оцінювалися науковою спільнотою, з негативного боку все ж таки слід відмітити той факт, що дисертантом не було проаналізовано жодної країни, яка *мала досвід ведення бойових дій на своїй території в 21 сторіччі*.

Підсумовуючи викладене, слід зазначити, що висловлені вище зауваження стосуються переважно спірних, дискусійних проблем. Вони не впливають на загальну позитивну оцінку роботи, яка носить самостійний і творчий характер, має наукову і практичну цінність, є самостійним завершеним комплексним дослідженням актуальної теми і новим вирішенням конкретного наукового завдання. Зроблені дисертантом висновки та узагальнення, сформульовані пропозиції та рекомендації сприяють удосконаленню адміністративно-правового механізму регулювання діяльності НПУ в умовах дії правового режиму воєнного стану, а наявність дискусійних питань, насамперед, характеризує складність і актуальність досліджуваної теми та власний підхід до її розгляду дисертантом.

ЗАГАЛЬНИЙ ВИСНОВОК:

У дисертації Форостяна Олександра Сергійовича отримані нові науково обґрунтовані та практично цінні результати, що вирішують важливе наукове завдання. Вона є самостійною кваліфікаційною науковою працею, яка виконана ним особисто, містить наукові положення, нові науково обґрунтовані теоретичні результати проведених ним досліджень, що мають важливе значення для розвитку науки адміністративного права.

Структура та зміст дисертації відповідають її назві, а основні її наукові положення, висновки та рекомендації, характеризуються новизною, достовірністю, достатньою повнотою їх викладення.

На підставі вказано вище можна зробити висновок, що дисертація Форостяна Олександра Сергійовича на тему «Адміністративно-правове регулювання діяльності Національної поліції України в умовах дії правового

режиму воєнного стану» за актуальністю, ступенем наукової новизни, обґрунтованістю, науковою та практичною значимістю здобутих результатів відповідає спеціальності 081 Право та вимогам «Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах)», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 серпня 2016 р. № 261 (із змінами і доповненнями від 3 квітня 2019 р. № 283), наказу МОН України № 40 від 12.01.2017 р. «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» (зі змінами від 12.07.2019 р.) і «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» (Постанова Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44), а її автор – Форостян Олександр Сергійович, на підставі прилюдного захисту заслуговує на присудження йому ступеня доктора філософії з галузі знань 08 Право за спеціальністю 081 «Право».

Офіційний опонент:

доцент кафедри публічного управління
та адміністрування Національної академії
внутрішніх справ, кандидат юридичних наук,
доцент

Інна ШРУБ

Підпис засвідчує
завжди відімає ВКС

